

'Dejà VU' a la iraquiana

La guerra contra l'Iraq ha tornat a posar en evidència les relacions que els Estats Units han mantingut amb el país de Saddam Hussein. Ara que cauen les bombes sobre Bagdad els mitjans de comunicació ens recorden que l'administració nord-americana, i més concretament Donald Rumsfeld, va tenir una relació molt especial amb Saddam en un moment en què el dictador emprenia una guerra contra l'Iran o gasejava milers de kurds a la ciutat d'Al Habja. És ben sabut que els EUA van vendre a l'Iraq *botulinum*, àntrax i altres substàncies entre 1985 i 1989, bàsicament quan es barallaven amb l'Iran de Khomeini.

Però les bones relacions entre el dictador iraquità i la Casa Blanca no vénen només dels anys vuitanta, sinó que es remunten més enrere, com explicava fa poc l'exassessor Roger Morris a *The New York Times* i com havien fet altres periodistes i historiadors fa temps, però sense gaire ressò. És la història poc explicada de les relacions iraquiano-nord-americanes, encapçalades també llavors pels homes forts de l'Agència Central d'Intel·ligència (CIA), i a més sota l'ordre d'un dels presidents nord-americans més idealitzats: John Fitzgerald Kennedy. Ja aleshores, fa 40 anys, l'administració dels EUA es va servir de les argücies d'un jove Saddam Hussein per provocar un "canvi de règim", el *mantra* que més es repeteix a la Casa Blanca els darrers dies.

Anem al principi. Quan l'imperi otomà es va desfer per obra i gràcia dels acords francobritànics Sykes-Picot del 1916, els soldats britànics van fer-se amb el control de l'Iraq, sobre el qual es va establir un protectorat a partir del 1920. El Kissling de torn va ser un haiximita, el rei Faisal, company d'aventures del famós Lawrence d'Aràbia. Ja aleshores el rei era un contrapès ideal a l'embranchida que duïen els xiïtes iraquians; per això el rei es va envoltar de militars sunnites. Des del 1930 l'Iraq va ser independent i la monarquia va durar fins al 1958, moment en què un grup de militars, que en terminologia occidental serien nacionalistes d'esquerra, van fer un cop d'estat i van enderrocar la monarquia. El nou home fort del país va ser a partir d'aleshores el general Abdel Karim Kassem, que va legalitzar els partits, però que alhora va ser un governant autoritari i dur. Fins al 1960, però, a la Casa Blanca ja li anava bé com a contrapès al líder d'Egipte, Gamal Abdel Nasser, que des dels EUA encara es veia més perillós. Morris fa la següent comparació: "Com Ronald Reagan i George Bush, ajudarien Saddam als anys vuitanta contra l'enemic comú que significava l'Iran."

Però Kassem va començar a despertar recels a Washington a partir del 1961, quan el líder iraquità va demostrar que no estava completament d'acord amb la política exterior americana. Així va reobrir el no tan vell litigi amb Kuwait, amenaçava els interessos de les petrolieres occidentals i començava una cursa armamentística desenfrenada per posar-se a la mateixa altura que Israel, i tot plegat amb el corol·lari d'un seguit constant de declaracions que denunciaven el control dels EUA sobre el Pròxim Orient. Ahir (com avui amb Saddam) hi havia massa contrarietats juntes per no desplaure la Casa Blanca. Així doncs, l'ofensiva pel "canvi de règim" es va bastir amb l'ajut dels ha-

Saddam Hussein coneix l'administració nord-americana des d'abans dels anys vuitanta.

bituals Gran Bretanya i Israel. També en aquest moment França i Alemanya van mostrar el seu rebuig al pla. De nou, ahir com avui, el president dels EUA va decidir, malgrat tot, seguir endavant. La base d'operacions es va establir a Kuwait i els agents de la CIA van cercar opositors per entrenar a Egipte, Síria, l'Iran i el mateix Iraq, a més d'armar els rebels kurds. El primer intent va ser un mocador enverinat, però aquest no va arribar mai al nas de Kassem —o si hi arribà, no tingué els efectes que els tècnics de la CIA esperaven—. El segon cop, aquest d'estat, va ser més reeixit, i Kassem, després d'un "judici ràpid", va ser executat. Al capdavant del país es va situar un petit nucli de l'exèrcit enquadrat en el partit Baas, cosa que a Washington es va rebre amb alegria. Segons explica un antic líder del partit Baas, Hani Fkaiki, entre els membres del partit que van conspirar amb la CIA al 1962 i 1963 hi havia Saddam, que aleshores tenia 25 anys, però que ja havia demostrat abans la seva animadversió contra Kassem participant en un intent d'assassinat fallit al 1958.

El nou règim iraquità va iniciar una repressió brutal sobretot contra comunistes i partidaris de l'antic règim, es van dissoldre els partits i es va instituir un consell nacional de comandament, que de fet corresponia a l'elit de l'exèrcit vinculada al partit Baas. Una camarilla que es barallà al 1968 i un nou home fort, també amb el suport de la CIA, s'imposà a la presidència. Amb Ahmed Hassan al-Bakr al capdavant, aquest va col·locar el seu cosí Saddam Hussein com a vicepresident del consell de comandament de la revolució, pas previ perquè al 1979 esdevingués president de la República. Morris assegura que quan treballava al Consell de Seguretat Nacional, sota la direcció de Lyndon Johnson i Richard Nixon, als anys seixanta, va sentir més d'una vegada com els agents de la CIA lloaven els clients iraquians. La història es repeteix en aquest *dejà vu* a la iraquiana.